

Nr 1

Av herr Lundberg m. fl., om överflyttning till den borgerliga kommunen av handläggningen av ekonomiska angelägenheter, som avse kyrkliga ändamål m. m.

Den kommunala självstyrelsen har gammal tradition och en fast förankring hos vårt folk. Socknens behörighet var ursprungligen begränsad till kyrkliga angelägenheter, men den kom så småningom att även omfatta ärenden av rent borgerlig natur. Vid denna tidpunkt var angelägenheternas behandling förbehållen sockenstämman. Genom 1862 års kommunalförfattningar skedde en uppdelning av de borgerliga och de kyrkliga intressena. Denna uppdelning motiverades av sockenstämmans företrädesvis kyrkliga organisation, och det ansågs väl vid denna tidpunkt icke möjligt, att den var anpassningsbar även för de nya borgerliga uppgifter som tillkommo kommunerna.

Utvecklingen inom kommunerna har dock medfört, att kravet på en enhetlig prövning av kommunernas samtliga utgifter och en enhetlig beskattningsrätt aktualiserats. Frågan huruvida icke alla kostnader för kyrkliga ändamål borde beslutas och handhavas av den myndighet, som hade sig anförtrott att besluta om kommunens angelägenheter i övrigt, har även upptagits i motioner vid 1919 och senare års riksdagar. År 1919 hemställde även konstitutionsutskottet om en utredning, huruvida och i vilken omfattning ekonomiska angelägenheter jämväl i vad de avsåge kyrkliga ändamål skulle kunna handläggas av den myndighet, som ägde besluta om den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter. Frågan förföll genom att första kammaren avlog utskottets hemställan, under det att andra kammaren biföll densamma.

Vid skolärendenas överflyttning till den borgerliga kommunen motive-
rade konstitutionsutskottet detta med bl. a. att: »Ett överförande av skol-
väsendet till den borgerliga kommunen jämväl på landsbygden är påkallat
även av praktiska hänsyn. Genom en sådan överflyttning skapas förutsätt-
ningar för en enhetlig budgetbehandling inom kommunen. Kostnaderna för
skolväsendet utgöra numera en högst betydande del av de kommunala ut-
gifterna, och det måste anses lämpligt, att behandlingen av hithörande frå-
gor bör tillkomma de organ, som hava att i övrigt pröva de kommunala ut-
giftsbehoven. Härigenom skapas större möjlighet att väga dessa behov mot
varandra och att vid deras tillgodoseende taga tillbörlig hänsyn till kommu-
nens ekonomiska bärkraft.»

De av konstitutionsutskottet år 1930 anförda sakskaLEN gälla även vid bedömandet av de kyrkliga utgiftsposterna. Utvecklingen själv har skapat en situation, där starka skäl tala för en »återgång» till att samtliga kommunala angelägenheter och beskattningsrätten handhavas av ett och samma beslutande organ, nämligen stads- eller kommunalfullmäktige.

De kyrkliga frågorna kunna handhavas av ett kyrkoråd eller kyrkostyrelse, som tillsättes av stads- eller kommunalfullmäktige. Kyrkofullmäktige och kyrkostämman skulle alltså uppgå i stads- och kommunalfullmäktigeorganisationerna. För detta tala icke blott ekonomiska och organisatoriska utan jämväl valtekniska skäl. Vid senaste kyrkofullmäktigevalet voro intresset och valdeltagandet minimala. Med ledning av kommunalvalets röstsiffror uppdelades exempelvis på ett flertal platser kandidaterna från partierna på gemensamhetslistor, och valet blev ett formellt men icke ett reellt val. Det ringa antalet valdeltagare gav slumpartade resultat, där speciallistor av typen »För kyrktuppens höjande» etc. kunde få ledamöter placerade. Kyrkans olika arbetsuppgifter och kyrkofullmäktiges beskattningsrätt äro av sådan vikt, att det icke ur någons synpunkt kan vara angeläget att vidmakthålla ett system, där slumpen kan bli utslagsgivande.

En del praktiska svårigheter, som förr kunnat anföras mot en sammanslagning, ha bortfallit; de kvarstående kunna givetvis skapa övergångsirritation men äro icke av den storleksordning att de utgöra ett hinder. Storkommunreformen är genomförd; att de kyrkliga samfälligheterna och att församlings och den borgerliga kommunens gränser icke alltid sammanfalla är inget oöverkomligt hinder; att främmande trosbekännare eller personer som utträtt ur statskyrkan ha rösträtt vid stads- och kommunalfullmäktigeval kan icke vara av större betydelse, då det exempelvis kan föreskrivas att ledamöter i kyrkoråd eller kyrkostyrelse skola tillhöra statskyrkan. Det stora antalet röstberättigade tillhör statskyrkan, men om någon av de röstberättigade eller fullmäktige skulle utträtt, torde detta icke tillmätas större betydelse än att riksdagens ledamöter eller regeringen — med undantag av den regeringsledamot som är föredragande i vissa kyrkliga frågor — icke behöva tillhöra statskyrkan men ändock deltaga i beslut angående kyrkliga frågor av vida större betydelse än dem, som förekomma inom en kommun.

I detta sammanhang föreligger även ett behov av en utredning om den kyrkliga kommunens samhälleliga och rättsliga ställning i dess helhet. Då ett sammankopplande av de nämnda huvudfrågorna kan medföra, att utredningsarbetet tar så lång tid, att frågan om beslutanderättens överförande till stads- och kommunalfullmäktige, i vad det gäller kyrkans ekonomiska frågor, icke skulle kunna föreläggas riksdagen för prövning före år 1958, kan det bli nödvändigt med en uppdelning av utredningsarbetet. De nämnda frågorna måste givetvis bli föremål för en grundlig och allsidig utredning, och det bör ankomma på Kungl. Maj:t att avgöra, om utredningen ur tids-

synpunkt kan tagas i ett sammanhang eller om det är nödvändigt med en uppdelning.

Med hänvisning till det anförda hemställes,

att riksdagen måtte besluta i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla om en skyndsam utredning med uppdrag att ompröva, huruvida och i vilken omfattning ekonomiska angelägenheter, jämväl i vad de avse kyrkliga ändamål, må kunna handläggas av den myndighet, som äger besluta om den borgerliga kommunens ekonomiska angelägenheter, och i god tid före 1958 framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda, samt utreda frågan om den kyrkliga kommunens samhällseliga och rättsliga ställning i dess helhet.

Stockholm den 12 januari 1955

<i>John Lundberg</i>	<i>David Hall</i>	<i>Fridolf Thapper</i>
<i>Sven Persson,</i> Appuna	<i>Ernst Jacobsson</i>	<i>Carl E. Johansson</i>
<i>Hans Gustafsson,</i> Stockholm	<i>Erik Adamsson</i>	<i>Birger Nilsson</i>
<i>Sture Henriksson</i>	<i>Göran Petterson</i>	<i>Eskil Eriksson</i>
<i>Arvid Andersson,</i> Ryggestad	<i>Ossian Sehlstedt</i>	<i>T. Fredriksson</i>
<i>Thure Andersson</i> i Ronneby	<i>Sigfrid Jonsson</i>	<i>Ivar Jansson,</i> Kalix
<i>Tore Bengtsson</i>	<i>E. Oskar Åkerström</i>	<i>Olof W. Wiklund,</i> Öjehyn
<i>Gösta Netzén</i>	<i>Hernfrid Bark</i>	<i>Artur E. Lundqvist</i>
<i>Helge Lindström</i>	<i>Rolf Edberg</i>	<i>Erik Severin,</i> Gävle
<i>K. J. Andersson</i> i Alfredshem	<i>Fritz Persson</i>	<i>Viola Sandell</i>